

2017/2191(INI)

6.12.2017

YTTRANDE

från utskottet för jordbruk och landsbygdens utveckling

till utskottet för ekonomi och valutafrågor

över årsrapporten om konkurrenspolitiken
(2017/2191(INI))

Föredragande av yttrande: Tibor Szanyi

PA_NonLeg

FÖRSLAG

Utskottet för jordbruk och landsbygdens utveckling uppmanar utskottet för ekonomi och valutafrågor att som ansvarigt utskott infoga följande i sitt resolutionsförslag:

- A. Enligt artikel 42 i EUF-fördraget ska konkurrensreglerna tillämpas på produktion av och handel med jordbruksprodukter endast i den mån parlamentet och rådet beslutar detta med beaktande av de målsättningar för den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) som föreskrivs i artikel 39 i EUF-fördraget.
- B. I artikel 39.1 i EUF-fördraget fastställs att ett av målen för GJP är att garantera jordbruksbefolkningen en skälig levnadsstandard, särskilt genom en höjning av den individuella inkomsten för personer som arbetar inom jordbruket, och att stabilisera marknaderna samt trygga försörjningen.
- C. I artikel 3 i EU-fördraget fastställs säkerställande av prisstabilitet på den inre marknaden som en målsättning.
- D. Med tanke på jordbrukets särskilda naturbetingade och strukturella särdrag (långa produktionscykler, fragmentarisk produktionen, antalet små jordbruk och ofta låga inkomster, låg motståndskraft mot chocker och förändringar på marknaden på grund av prisvolatilitet, bristande efterfrågeelasticitet och lättförstörda varor, vilket leder till störningar i tidigare och senare led och en mycket svag förhandlingsposition för jordbrukarnas i livsmedelskedjan gentemot stora leverantörer, bearbetningsföretag och stora butikskedjor i detaljhandeln), har EU:s lagstiftare alltsedan 1962 försvarat en särskild status för jordbrukssektorn när det gäller tillämpningen av konkurrenslagstiftningen, som inte kan tillämpas på denna sektor på samma sätt som i andra ekonomiska sektorer, och detta ”jordbruksundantag” har blivit allt viktigare inom ramen för en marknadsinriktad GJP och den ökade globaliseringen av jordbruksmarknaderna, och bör konkret återspeglas genom kommissionens och de nationella konkurrensmyndigheternas genomförande och genomdrivande av politiken för att säkerställa överensstämmelse med undantagen.
- E. Ett tydligt och enhetligt regelverk i termer av anpassning av konkurrenspolitiken till jordbrukspolitikens särskilda natur, i enlighet med artikel 42 i EUF-fördraget, kan bidra till att stärka jordbrukarnas ställning i livsmedelskedjan genom att man hindrar överdriven koncentration av den ekonomiska och finansiella makten bland aktörerna, tar itu med maktobalanser inom kedjan, ökar marknadseffektiviteten (lägre priser, bättre kvalitet på produkter och tjänster) samt garanterar rättssäkerhet och lika villkor på en ordentligt fungerande inre marknad.
- F. I egenskap av väktare av EU:s konkurrensregler bör kommissionen, och de nationella konkurrensmyndigheterna, vara mildare i tillämpningen av artikel 101 i EUF-fördraget vad gäller producentorganisationers, föreningar av producentorganisationers, jordbrukskooperativs och producentkonsortiers uppträdande angående avtal, metoder och samordning, inklusive utbyte av ekonomisk nyckelinformation, i synnerhet i fråga om det grundläggande målet att säkra tillgång till livsmedel till skäliga priser i överensstämmelse med artikel 39 i EUF-fördraget och att förbättra jordbrukarnas inkomster och deras andel i värdekedjan.

- G. På grund av ekonomiska risker i jordbrukssektorn behövs det en marknadsinriktad GJP som i händelse av kris beviljar ytterligare tidsbegränsade undantag från konkurrensreglerna.
- H. Klimat- och hälsorelaterade risker kan ge upphov till allvarliga obalanser på marknaderna och till att primärproducenterna ytterligare försvagas. Sådana händelser kan kräva en omprövning av konkurrensreglerna om nödvändiga livsmedelsleveranser hotas.
- I. EU-domstolens förhandsavgörande i mål C-671-15 (det s.k. ”endivmålet”) vittnar om behovet av rättssäkerhet för producenter, producentorganisationer och föreningar av producentorganisationer när de fullgör sina uppgifter, i synnerhet inom en sektor som kännetecknas av en mycket splittrad utbudssida gentemot en koncentrerad efterfrågesida och av svårigheter med att kontrollera utbudet samt förutse efterfrågan. Domstolens avgörande om tillämpningen av konkurrensregler på producenter och producentorganisationer är av central betydelse i fråga om klarhet och förutsägbarhet.
- J. Arbetsgruppen för jordbruksmarknaderna lade i november 2016 fram en rad förslag och rekommendationer i syfte att stärka jordbrukarnas ställning inom livsmedelskedjan, se över de avtalsmässiga verktyg som jordbrukarna har tillgång till, bekämpa otillbörliga metoder och förtydliga jordbrukets undantag från konkurrenslagstiftningen. Dessa rekommendationer måste beaktas i tillämpliga fall, eftersom de välkomnades av EU-institutionerna och intressenterna i livsmedelskedjan, och lämpliga åtgärder bör vidtas i syfte att förbättra ställningen för jordbrukarna, producentorganisationerna, sammanslutningar av producentorganisationer och andra former av producentsamarbete inom jordbrukssektorn och i livsmedelskedjan.
- K. Jordbrukskomponenten i förordningen om finansiella regler för unionens allmänna budget (2016/0282B) (Omnibus) är ett viktigt steg för GJP, med sitt ambitiösa förslag från parlamentet som kan ge betydande förbättringar när det gäller konkurrenspolitiken, särskilt genom att bekämpa otillbörliga affärsmetoder och genom ett förtydligande av konkurrensreglerna och bestämmelserna för ekonomiska producentorganisationer och de allmänna undantagen och krisundantagen från konkurrensrätten.
- L. I studien om europeiska branschorganisationer inom jordbrukssektorn från oktober 2016 betonas branschorganisationernas viktiga roll i överföringen av ekonomisk och teknisk information till aktörerna inom produktionskedjan. Denna rapport visar att branschorganisationerna möjliggör en bättre fördelning av risker och lönsamhet.
- M. I sina riktlinjer för statligt stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden 2014–2020¹ erkänner kommissionen jordbruksnäringens särskilda karaktär och dess sociala struktur samt omfattningen av de nya utmaningar som den står inför, såsom livsmedelssäkerhet och miljö- och klimatfrågor. Denna politik måste därför bidra till en förstärkning av jordbruksföretagens ekonomiska lönsamhet samt främja livsmedelskedjans organisation, landsbygdens utveckling och social inkludering.
1. Europaparlamentet anser att konkurrenspolitiken måste beakta jordbrukssektorns särskilda karaktär. Parlamentet påminner om att jordbrukssektorn enligt artikel 42 i EUF-fördraget

---

¹ Europeiska unionens riktlinjer för statligt stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden 2014–2020 (EUT C 204/1, 1.7.2014).

tillerkänns en särställning i fråga om konkurrenslagstiftningen, vilken bekräftades i samband med den sista reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken genom möjligheten till ett antal undantag från bestämmelserna i artikel 101 i EUF-fördraget. Parlamentet konstaterar att den gemensamma jordbrukspolitiken syftar till att garantera jordbruksbefolkningen en skälig levnadsstandard mot bakgrund av ständiga ekonomiska och klimatrelaterade risker. Parlamentet påminner om att konkurrenspolitiken huvudsakligen skyddar konsumenternas intressen och inte tar tillräcklig hänsyn till jordbruksproducenternas särskilda intressen och problem. Parlamentet betonar att konkurrenspolitiken måste skydda jordbruksproducenternas och konsumenternas intressen på samma sätt, genom att säkerställa rättvisa villkor för konkurrens och för tillträde till den inre marknaden i syfte att främja investeringar och innovation, sysselsättning, jordbruksföretagens bärkraft och en balanserad utveckling av landsbygdsområden inom EU, och samtidigt främja transparens för marknadsaktörer.

2. Europaparlamentet insisterar på att begreppet ”skäligt pris” inte bör förstås som lägsta möjliga pris för konsumenten utan i stället vara rimligt och medge skälig ersättning för livsmedelskedjans alla parter.
3. Europaparlamentet erkänner jordbrukarnas svaga position i livsmedelskedjan och anser att kriserna i jordbrukssektorn kan förvärpa denna position. Parlamentet anser att jordbrukare i alla produktionssektorer bör garanteras rätten att förhandla kollektivt, inklusive rätten att komma överens om priser. Jordbrukare bör uppmuntras att engagera sig fullt ut och ges verktyg för att utnyttja producentorganisationernas potential, däribland kooperativ, deras sammanslutningar och branschorganisationer. Parlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att uppmuntra sådana kollektiva självhjälpsverktyg för att förbättra kompetens och effektivitet genom att förtydliga och förenkla de regler som gäller för dem i syfte att stärka deras förhandlingsstyrka och konkurrenskraft, samtidigt som de principer som fastställs i artikel 39 i EUF-fördraget säkerställs.
4. Europaparlamentet betonar att kollektiv verksamhet som bedrivs av producentorganisationer och deras föreningar (inbegripet planering av produktionen och förhandlingar om försäljning och om avtalsvillkor) är nödvändig för att uppnå den gemensamma jordbrukspolitikens mål i enlighet med artikel 39 i EUF-fördraget, och bör undantas från tillämpning av artikel 101 i EUF-fördraget när denna gemensamma verksamhet utövas på korrekt sätt, och därigenom bidra till att förbättra jordbrukarnas konkurrenskraft. Parlamentet konstaterar att undantagen i förordning (EU) nr 1308/2013 (Förordningen om en samlad marknadsordning) inte har använts fullt ut och att bristen på tydlighet avseende dessa undantag, svårigheterna med att genomföra dem och bristen på enhetlig tillämpning från nationella myndigheters sida inte har gett jordbrukarna och deras organisationer tillräcklig rättssäkerhet. Parlamentet välkomnar att omnibusförordningen kommer att förenkla de regler som är tillämpliga för jordbrukarnas kollektiva organisering, och kommer att klargöra vilka roller och befogenheter som gäller i förhållande till konkurrensrätten för producentorganisationer som bedriver ekonomisk verksamhet, i syfte att stärka deras förhandlingsstyrka samtidigt som de principer som fastställs i artikel 39 i EUF-fördraget säkerställs.
5. Mot bakgrund av de positiva rapporterna om genomförandet² av 2012 års ”mjölkpaket”

---

² Rapporten om marknadssituationens utveckling inom mejerisektorn och genomförandet av bestämmelserna i ”mjölkpaketet” (COM(2016) 724 final och COM(2014) 354 final).

och hur det har bidragit till att stärka mjölkböndernas ställning i livsmedelskedjan välkomnar Europaparlamentet att paketet snart ska förlängas inom ramen för omnibusförordningen. Parlamentet uppmanar dock kommissionen att göra en konsekvensanalys för att avgöra huruvida bestämmelserna om avtalsförhandlingar inom mjölk- och mjölkproduktsektorn bör utvidgas till att även omfatta andra jordbrukssektorer, eftersom det skulle ge jordbrukare och producentorganisationer större frihet att planera produktionen, rätt till kollektiva förhandlingar och rätt till förhandlingar om försäljning och kontraktsvillkor som tydligt fastställer priser och volymer.

6. Europaparlamentet begär, enligt nödvändighets- och proportionalitetsprinciperna, ett uttryckligt och automatiskt undantag från artikel 101 i EUF-fördraget för jordbrukets branschorganisationer, för att dessa ska kunna fullfölja de uppdrag som de anförtros genom förordningen om en samlad marknadsordning med målsättningen att främja syftet med artikel 39 i EUF-fördraget.
7. Europaparlamentet föreslår att möjligheterna enligt förordning 1308/2013 att införa reglering av utbudet av ost med skyddad ursprungsbeteckning eller skyddad geografisk beteckning (artikel 150), av skinka med skyddad ursprungsbeteckning eller skyddad geografisk beteckning (172) och av vin (artikel 167) ska utvidgas till kvalitetsmärkta produkter så att det ska bli enklare att anpassa utbudet till efterfrågan.
8. Europaparlamentet upprepar sin uppmaning till kommissionen att förtydliga tillämpningsområdet för enskilda undantag från konkurrensreglerna på grundval av artikel 101.3 i EUF-fördraget, i synnerhet vad gäller hållbarhetsavtal som ingås inom livsmedelskedjan, eftersom dessa kan undantas från konkurrenslagstiftningen om de bidrar till förbättrad produktion eller främjar framsteg samtidigt som de gynnar konsumenterna och samhället. Parlamentet anser att kommissionen bör bedöma förutsättningarna för hur det inom konkurrenspolitiken kan skapas mer utrymme för kollektiva överenskommelser för producentorganisationer, inbegripet kollektiv, deras föreningar och branschorganisationer, som ingås i hela livsmedelskedjan i hållbarhetssyfte (t.ex. initiativ för att främja biologisk mångfald, förbättra djurs välbefinnande och/eller hälsa eller bekämpa antimikrobiell resistens).
9. Europaparlamentet välkomnar att omnibusförordningen etablerar ett förfarande genom vilket en grupp jordbrukare kan begära ett icke-bindande yttrande från kommissionen för att bedöma huruvida en viss kollektiv åtgärd är förenlig med det allmänna undantaget från konkurrensreglerna i artikel 209 i förordning (EU) nr 1308/2013 (förordningen om en samlad marknadsordning). Mot bakgrund av rekommendationen från arbetsgruppen för jordbruksmarknader uppmanar parlamentet dock kommissionen att förtydliga räckvidden för det allmänna undantaget för jordbruket, i syfte att specificera undantaget på ett sådant sätt att icke-tillämpning av artikel 101 i EUF-fördraget, när detta är möjligt, kan genomdrivas och fungera.
10. Europaparlamentet påpekar att under perioder av allvarliga obalanser på marknaden, då jordbrukssektorn är hotad och alla medborgare påverkas av de potentiella negativa effekterna för den grundläggande livsmedelsförsörjningen, måste en marknadsinriktad gemensam jordbrukspolitik ge jordbrukarna stöd och bevilja ytterligare, tidsbegränsade och fullständigt motiverade undantag från konkurrensreglerna. Parlamentet välkomnar att det till följd av ändringarna av omnibusförordningen blir lättare att tillämpa

bestämmelserna i artikel 222 i förordningen om en samlad marknadsordning, som medger ett sådant tillfälligt undantag från konkurrenslagstiftningen.

11. Europaparlamentet anser att de så kallade ”långa” branschorganisationerna, som omfattar producenter, bearbetningsföretag och distributörer, ska kunna anordna möten för att diskutera åtgärder för att förebygga och hantera kriser, för att kunna återgå till marknadsvillkor som gör det möjligt att uppnå syftena med artikel 39 i EUF-fördraget.
12. Europaparlamentet upprepar att det krävs en successiv utveckling av den gemensamma jordbrukspolitiken och EU:s konkurrensregler, och att man därvid måste ta hänsyn till jordbrukets särdrag, med syftet att ta med regleringsåtgärder för att motverka ojämlikheten i den europeiska livsmedelskedjan, för att övervaka utvecklingen av primärproducenternas situation och hur FN:s livsmedels- och jordbruksorganisations (FAO) indikatorer för hållbarhetsbedömning av livsmedels- och jordbrukssystem utvecklas, däribland indikatorerna under rubrikerna Rättvis prissättning och transparenta avtal (S.2.1.1) och Leverantörernas rättigheter (S2.2.1).
13. Europaparlamentet begär att det europeiska instrumentet för övervakning av livsmedelspriser utvecklas ytterligare för att förbättra kartläggningen av kriser i livsmedelssektorn genom bättre och mer specificerade uppgifter. Parlamentet belyser i detta avseende behovet av att engagera jordbrukarorganisationerna i definitionen och insamlingen av uppgifter.
14. Europaparlamentet pekar på kommissionens erkännande att jordbruksproducenterna utgör den minst koncentrerade nivån i livsmedelskedjan samtidigt som deras leverantörer och kunder ofta är betydligt större och mer koncentrerade, vilket resulterar i ett obalanserat förhållande och negativa och otillbörliga affärsmetoder – som praktiseras av vissa stora distributionskedjor, bearbetningsföretag och detaljhandlare – som inte kan lösas enbart genom konkurrenspolitiken och att samstämdhet med andra politiska åtgärder därför är nödvändiga. Kommissionen uppmanas därför att tydligare definiera vad som utgör ”dominerande ställning” och missbruk av sådan ställning, och därvid ta hänsyn till insats-, bearbetnings- och detaljhandelssektorernas koncentrationsgrad och förhandlingsstyrka. Parlamentet noterar vidare att omnibusförordningen kommer att etablera vissa bestämmelser om rätt till skriftliga avtal och rätt till förhandlingar om avtalsvillkor för förbättrad värdefördelning i leveranskedjan, för att bidra till att lugna förbindelserna mellan berörda parter, bekämpa otillbörliga affärsmetoder, göra jordbrukarna mer lyhörda för marknadssignaler, förbättra rapportering och överföring av priser, och snabbare anpassa tillgången till efterfrågan. Dessutom uppmanas kommissionen och de nationella konkurrensmyndigheterna att se till att varorna är korrekt klassificerade och prissatta och att missbruk och otillbörliga affärsmetoder som drabbar jordbrukare övervakas och åtgärdas genom bindande åtgärder samt bestraffas. De befintliga nationella systemen bör undersökas, så att man kan fastställa viken bästa praxis som ska tillämpas.
15. Europaparlamentet erkänner att konkurrenslagstiftningen hittills inte har tillämpats för att komma till rätta med otillbörliga affärsmetoder inom livsmedelskedjan, varken på EU-nivå eller nationell nivå. Parlamentet konstaterar att särskilda nationella regler har införts i detta syfte, men att dessa inte har visat sig helt och hållet verkningsfulla när det gäller att ta itu med det inhemska problemet med otillbörliga affärsmetoder och maktobalans inom livsmedelskedjan. Parlamentet uppmanar kommissionen att utan dröjsmål offentliggöra

och anta EU:s tillkännagivna lagförslag om otillbörliga affärsmetoder och att tillhandahålla en harmoniserad rättslig ram som bättre skyddar producenter och jordbrukare mot otillbörliga affärsmetoder samt säkerställa fortsatt konsolidering av den inre marknaden.

16. Europaparlamentet framhåller att man redan har uppmanat kommissionen och de nationella konkurrensmyndigheterna att reagera konkret på den oro som den samlade effekten av snabb koncentrationen nationellt inom distributionssektorn och framväxt av allianser mellan stora distributörer på EU-nivå och internationellt ger upphov till bland tidigare led i livsmedelskedjan och bland distributörer och konsumenter. Parlamentet anser att denna strukturella utveckling ger upphov till oro för eventuella strategiska anpassningar, minskad konkurrens och minskade marginaler för investeringar och innovation inom livsmedelskedjan.
17. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna och EU-institutionerna att prioritera en förstärkning av den inre marknaden efter Brexit genom att till punkt och pricka följa den europeiska konkurrenslagstiftningen och dess undantag, liksom andra standarder, i syfte att garantera rättssäkerhet och lika villkor mellan medlemsstaterna.
18. Europaparlamentet påminner om att det individuella taket för stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn fördubblades 2013 (från 7 500 EUR till 15 000 EUR) i syfte att bemöta ökningen av klimatdrivna, hälsoanknutna och ekonomiska kriser. Det nationella taket för stöd av mindre betydelse justerades samtidigt endast marginellt (från 0,75 % till 1 % av värdet av den nationella jordbruksproduktionen), vilket innebär att staternas handlingsutrymme för att stödja jordbruksföretag som befinner sig i svårigheter har minskat. Parlamentet begär därför att det nationella taket för stöd av mindre betydelse ska höjas till 1,25 % av den nationella jordbruksproduktionen för att lindra jordbrukarnas svåra ekonomiska situation. Enhetliga regler om stöd av mindre betydelse borde bidra till att förbättra jordbrukarnas situation utan att medföra en åternationalisering av jordbrukspolitiken.
19. Europaparlamentet betonar betydelsen av medel som syftar till att göra det möjligt att utnyttja höghastighetsbredbandsnät för att hålla jämna steg med den tekniska utvecklingen och öka konkurrenskraften, särskilt i landsbygdsområden och avlägset belägna områden.
20. Europaparlamentet betonar att öppnandet av den europeiska marknaden, enligt olika varierande standarder, för mycket konkurrenskraftiga handelspartner med en stor export av jordbruksprodukter kan utgöra en risk för de känsligaste jordbrukssektorerna i EU. Kommissionen uppmanas att ta full hänsyn till de eventuella snedvridningar av marknaden som kan uppstå, till följd av handelsavtal med tredjeländer, för jordbruksproducenter i Europa, med tanke på deras utsatta ekonomiska situation och deras grundläggande roll i vårt samhälle.

INFORMATION OM ANTAGANDET I DET RÅDGIVANDE UTSKOTTET

Antagande	4.12.2017
Slutomröstning: resultat	+: 19 -: 3 0: 3
Slutomröstning: närvarande ledamöter	John Stuart Agnew, Clara Eugenia Aguilera García, Eric Andrieu, Daniel Buda, Jean-Paul Denanot, Albert Deß, Jørn Dohrmann, Norbert Erdős, Luke Ming Flanagan, Jan Huitema, Zbigniew Kuźmiuk, Philippe Loiseau, Mairead McGuinness, Ulrike Müller, Maria Noichl, Marijana Petir, Maria Lidia Senra Rodríguez, Ricardo Serrão Santos, Czesław Adam Siekierski, Tibor Szanyi, Marc Tarabella
Slutomröstning: närvarande suppleanter	Bas Belder, Jens Gieseke, Momchil Nekov, Annie Schreijer-Pierik, Thomas Waitz

SLUTOMRÖSTNING MED NAMNUPPROP I DET RÅDGIVANDE UTSKOTTET

19	+
PPE	Daniel Buda, Albert Deß, Norbert Erdős, Jens Gieseke, Mairead McGuinness, Marijana Petir, Annie Schreijer-Pierik, Czesław Adam Siekierski
S&D	Clara Eugenia Aguilera García, Eric Andrieu, Jean-Paul Denanot, Momchil Nekov, Maria Noichl, Tibor Szanyi, Marc Tarabella
ECR	Bas Belder, Jørn Dohrmann, Zbigniew Kuźmiuk
ENF	Philippe Loiseau

3	-
GUE/NGL	Luke Ming Flanagan, Maria Lidia Senra Rodríguez
EFDD	John Stuart Agnew

3	0
ALDE	Jan Huitema, Ulrike Müller
Verts/ALE	Thomas Waitz

Teckenförklaring:

+ : Ja-röster

- : Nej-röster

0 : Nedlagda röster